

Lerums kommun
top@lerum.se

Samråd om förslag till ändring av översiktsplan (ÖP) för verksamhetsmark, Lerums kommun

Inledning

Lerums kommun har ställt ut förslag till ändring av översiktsplan för verksamhetsmark på samråd.

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 10 § plan- och bygglagen (PBL) vid samråd om översiktsplan särskilt:

- ta till vara och samordna statens intressen,
- ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. PBL som hänsyn bör tas till vid beslut om mark- och vattenanvändningen,
- verka för att riksintressen tillgodoses – 3 och 4 kap. miljöbalken (MB), att miljökvalitetsnormer (MKN) enligt 5 kap. MB följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) är förenlig med 7 kap. 18 h § första stycket miljöbalken,
- verka för att mellankommunala frågor samordnas på lämpligt sätt samt
- verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna PBL, om det behövs från allmän synpunkt. I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Energimyndigheten, Luftfartsverket, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Statens geotekniska institut (SGI), Svenska Kraftnät, Skogsstyrelsen, Trafikverket och Försvarsmakten. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ändring av översiktsplan med fokus på verksamhetsmark.

Syftet med planen är att möta kommunens önskade långsiktiga utveckling av mark för näringslivets behov. Göteborgsregionens tillväxtmål för arbetstillfällen år 2035 innebär för Lerums kommuns del ca 2500 arbetstillfällen (från år 2020). Kommunens avsikt är att under samrådet få in synpunkter på tänkbara områden för att inför granskning kunna avgränsa och utesluta områden som visar sig olämpliga.

Länsstyrelsen ser att de utpekade områdena i samrådshandlingen är väl tilltagna och inte avgränsade efter platsspecifika förutsättningar. Kommunen behöver visa vilka värden som kan påverkas och hur de ska kunna tillgodoses inom flertalet av områdena. Kommunens egen hållbarhetskonskvensbeskrivning kommer också fram till det. Länsstyrelsen anser att det är en brist att de geotekniska säkerhetsfrågorna inte har varit en förutsättning vid urvalsprocessen av områden. Detta behöver handlingen kompletteras med för de områden som fortsatt anses aktuella.

Länsstyrelsen saknar kommunens bedömning av hur planförslaget utgör en god hushållning enligt 3 kap. 1 § Miljöbalken. En avvägning måste göras mellan å ena sidan intresset av att bevara mark- och vattenområden för framtiden och å den andra sidan värdet av att ta dem i anspråk för verksamhetsmark.

Flera av de föreslagna områdena utgörs helt eller delvis av jordbruksmark som kommunen bedömer vara brukningsvärd. Länsstyrelsen förordar att en lokaliseringsutredning enligt 3 kap. 4 § Miljöbalken tas fram innan granskning av planförslaget, så att lokaliseringsutredningar inte hänskjuts till efterföljande planering.

Hållbarhetskonskvensbeskrivningen pekar på att den totala arealen ökar mer än åtta gånger jämfört med nuvarande utpekade verksamhetsytor. För samtliga områden skulle planförslaget ge mer vägledning om det beskrevs ett tydligare förslag på prioritering och utbyggnadsordning mellan föreslagna verksamhetsområden än de inriktningar av karaktärsområden som plankartan redovisar. Kommunens egen bedömning av vilka områden som är praktiskt och juridiskt möjligt att påbörja planläggning inom på kort sikt skulle då

kunna framgå i högre utsträckning. Även ungefär hur stor andel av områdena som avses byggas ut utifrån hur stort behovet är skulle då tydliggöras. Det skulle vara en fördel för kommunen att förtydliga detta för att visa på att en varsamhet om, och hushållning med, befintliga värden finns. Planhandlingen skulle också kunna lyfta fram i vilken omfattning och vilka områden som redan i den kommunomfattande översiktsplanen är planerade för verksamhetsområden som kan utvecklas.

Länsstyrelsen bedömer att inom område **1,2,3** och **9** behöver kommunen förhålla sig till riksintresse för totalförsvarets anläggningar (civila delen) för att undvika risk för påtaglig skada på riksintresseområdet. Inom den geografiska riksintressepreciseringen för luftledningar anger värdebeskrivningen för riksintresset att risk för påtaglig skada kan uppstå för åtgärder som försvårar tillkomsten eller utnyttjande av anläggningar för transmissionsnätet. Inom detta område utgör anläggningar för verksamheter risk för påtaglig skada. Inom det påverkansområde som finns redovisat utanför riksintressets geografiska precisering finns risk för omgivningspåverkan. Inom detta område kan icke störningskänslig verksamhet tillåtas. Områdena behöver också förhålla sig till de natur- och kulturmiljövärden som områdena har och det rörliga friluftslivet. Om det finns möjliga alternativ till jordbruksmark får inte brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk, det gäller alla områden på jordbruksmark.

Inom område **4** behöver kommunen minska risken för skada på det angränsande riksintresset för naturvård *Säveån, Nääs, Öjared och Aspen* genom att förhålla sig till riksintressets värden men också att påverkan på *Säveån* beaktas och undviks. Naturvärdena bör utredas innan lämpligheten att exploatera skogsområdet kan bedömas.

Inom område **5** behöver kommunen beakta och undvika påverkan på *Säveån* och förhålla sig till kulturmiljön och fornlämningar.

Inom område **6** bedömer Länsstyrelsen att risk finns för påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv *Härskogen* och det angränsande riksintresset för naturvård *Säveån, Nääs, Öjared och Aspen*.

Som Länsstyrelsen yttrade sig kring granskning av FÖP Jeriko-Jonsered, Lerum och Partille kommuner år 2011, så konstaterades att flera och stora frågeställningar för exempelvis trafikmot, länken mellan E20 och R40, hanteringen av kollektivtrafiklösningar samt utredningar om naturvärden lämnades olösta. En säkerställan om att

området kan kollektivtrafikförsörjas samtidigt som natur- och rekreationsvärden skyddas krävs. Planområdet berör ett flertal områden med riksintressen och kommunen behöver tillgodose dessa för att undvika påtaglig skada.

Kommunen anger att område **6** är en fortsatt etapp av det planerade verksamhetsområdet Jeriko i närheten av ny trafikplats vid E20. Länsstyrelsen vill lyfta att den planerade verksamhetsutbyggnaden vid Jeriko inte kan vägas in och utgöra del i bedömningen att det därför är lämpligt att exploatera ytterligare genom område 6. Att det är lämpligt att exploatera vid Jeriko och i vilken omfattning är ännu inte fastställt. Kommunen bör överväga att låta området utgå ur planförslaget. Denna rekommendation gör även hållbarhetskonskvensbeskrivningen.

Inom område **7** och **8** bedömer Länsstyrelsen att det finns risk för påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv *Härskogen*.

Inom område **10** och **11** bör natur- och artvärden utredas innan lämpligheten att exploatera skogsområdet kan bedömas. Länsstyrelsen rekommenderar att låta kuperade delar långt från vägen utgå för att minska påverkan på natur- och kulturmiljö (område 11).

Inom område **12** kan Länsstyrelsen i detta skede inte utesluta risk för påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövård *Näås*. Kommunen behöver därför minska risken genom att förhålla sig till riksintresset. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att verka för att de höga naturvärdena i området bibehålls. Området öster om bäckravinen bör utgå och skyddsavstånd hållas väster om bäcken.

Område **13** ligger i anslutning till riksintresse för naturvård *Anten-Mjörn*. Inom området behöver kommunen förhålla sig till övriga höga natur-och friluftsvärden som finns.

Det bör framgå av planhandlingen som en planeringsförutsättning att Trafikverket i dagsläget inte har några planer på nya trafikplatser.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret civila del (3 kap. 9 § miljöbalken)

Länsstyrelsen bedömer att det finns risk för påtaglig skada på riksintresset för totalförsvarets civila del. Det gäller föreslagna verksamhetsområden 1, 2, 3 och 9.

Inom den geografiska riksintressepreciseringen för luftledningarna anger värdebeskrivningen för riksintresset att risk för påtaglig skada kan uppstå för åtgärder som försvårar tillkomsten eller utnyttjande av anläggningar för transmissionsnätet. Inom detta område utgör anläggningar för verksamheter risk för påtaglig skada. Inom det påverkansområde som finns redovisat utanför riksintressets geografiska precisering finns risk för omgivningspåverkan. Inom detta område kan icke störningskänslig verksamhet tillåtas.

Om kommunen undantar riksintresseanspråken i ovan nämnda verksamhetsområden så kan kommunen undvika skada på riksintresset.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att riksintresset för station Stenkullen gällande anspråk och påverkansområden för ledningar saknas i kartan.

Vidare behöver planförslaget kompletteras avseende att hänsyn behöver tas till Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd. Detta gäller de verksamhetsområden som ligger inom påverkansområdena tillhörande riksintresseanspråken för transmissionsnätet.¹

Naturvård (3 kap. 6 § MB)

Beskrivning och påverkan på riksintressen för naturvård finns inte med i planhandlingen. I avsnittet Förutsättningar anges att det endast är för riksintressen som utredningsområdena berör särskilt som beskrivs i planförslaget, i övrigt hänvisas till gällande översiktsplan om hur övriga riksintressen beaktas.

¹ Se också MSB:s yttrande, daterat 2025-05-28.

Länsstyrelsen noterar att riksintresset för *Säveån, Nääs, Öjared och Aspen* i kartlagret endast benämns *Säveån, Nääs och Öjared*. Detta bör korrigeras. Område 4 och 6 ligger i anslutning till riksintresse för naturvård *Säveån, Nääs, Öjared och Aspen* och område 13 ligger i anslutning till riksintresse för naturvård *Anten-Mjörn*. Om områdena kvarstår till nästa skede bör en beskrivning göras av hur en utveckling av verksamhetsmark i områdena kan påverka riksintressena.

Kulturmiljövård (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen kan i detta skede inte utesluta risk för påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljövård i område 12 *Nääs* då omfattning, utbredning och skala på verksamheten inte framgår av samrådshandlingen.

Friluftsliv (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utveckling av verksamhetsmark inom områdena 6, 7 och 8 kan utgöra risk för påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv.

De kumulativa effekterna på riksintressets värden och landskapsbilden, med anledning av område 6, 7 och 8 för verksamhetsmark tillsammans med de områden som finns i gällande översiktsplan, behöver beskrivas och konsekvensbedömmas. En samlad analys av konsekvenser för riksintressets värden saknas.

Planförslagets påverkan på riksintressets värden behöver beskrivas och likaså vilka anpassningar som kan genomföras för att begränsa påverkan. Den motivering som finns i planhandlingen till att den föreslagna exploateringen är lämplig i området trots negativ påverkan behöver utvecklas.

Kommunen bedömer att riksintressets värden inte påverkas på ett påtagligt sätt då områdena ligger i utkanten av riksintresseområdet, som domineras av trafikbuller från E20. Vid fortsatt planering anges att förutsättningar för fortsatt friluftsliv i Härskogen ska beaktas enligt Fördjupad beskrivning över riksintresseområdet Härskogenområdet i Lerums kommun, från februari 2025.

Länsstyrelsen anser att kommunens motivering till varför område 6, 7 och 8 inte utgör påtaglig skada är bristfällig. Att områdena ligger i utkanten av riksintresset och delvis är störda gör inte per automatik att deras betydelse för riksintressets värden är mindre. Om närhet till väg är en tungt vägande faktor för

verksamhetsetableringar så innebär det att stora områden kan exploateras inom riksintresseområdet.

Om områdena 6, 7 och 8 tas i anspråk som verksamhetsmark kommer detta göra att även dessa områden blir störda, att riksintresseområdet minskas och omringas med verksamhetsområden från flera håll och att entréer, målpunkter och stigar in i området försvinner och förskjuts längre in i området vilket påverkar såväl landskapsbilden som upplevelsevärdena för området i stort.

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Länsstyrelsen delar Trafikverkets bedömning att planförslagets omfattning av tillkommande verksamhetsområden riskerar att påverka befintliga och nya trafikplatser vid E20, vilket kan innebära skada på riksintresset. Kommunen behöver beskriva påverkan på trafikplatserna i dialog med Trafikverket inför granskningen.

Miljökvalitetsnormer

Buller

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Planförslaget kan lokalt innebära något ökade bullernivåer i bostadsområden nära utpekade verksamhetsområden vilket kan påverka människornas hälsa och välbefinnande negativt. En övergripande analys av verksamhetsområdenas trafikallstring och lokalisering av eventuella störande verksamheter kan med fördel komplettera handlingen till granskningen.

Vatten

Länsstyrelsen kan inte bedöma om det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Länsstyrelsen saknar i områdesbeskrivningarna beskrivning av vattenförekomster (yt- och grundvatten), om det finns vattendrag som avrinner mot en vattenförekomst och inom vilken vattenförekomsts avrinnings/tillrinningsområde som området ligger. Utöver det behövs en mer fördjupad bedömning av om berörda vattenförekomster (yt- och grundvatten) kan hantera exploatering inom avrinningsområdet. Minst vad gäller föroreningar, ökade flöden och direkta ingrepp i vattenområdena.

Det behöver framgå om kommunen har tagit ställning till om det går att utveckla verksamhetsområde inom det aktuella avrinningsområdet. Kommunen kan inte hänskjuta frågan då det i översiktsplanen behöver vara tydligt att den utveckling av mark som beskrivs är lämplig.

Till ovan saknar Länsstyrelsen en riskbedömning kopplat till spridning av befintliga föroreningar och risker kopplat till detta för vattenförekomsterna. Länsstyrelsen hänvisar kommunen till Boverkets vägledning för en tydligare beskrivning av vad som behöver ingå kopplat till MKN vatten.

Kommunen behöver också ta ställning till hur de ytvattenförekomster som hamnar inom verksamhetsområden ska hanteras. Kommunen rekommenderar att direkta ingrepp ska undvikas men det kan för vissa vattenförekomster behövas ett tydligare ställningstagande, lämpligen i översiktsplanen.

Länsstyrelsen saknar ett mer djupgående resonemang kring hur kommunen ska säkerställa att utvecklingen inte får en negativ påverkan på MKN vatten. Frågan aktualiseras ytterligare av att planförslaget bedöms få en negativ påverkan på yt- och grundvatten. I det tematiska tillägget så skriver kommunen att den tidigare dagvattenstrategin från 2015 *sannolikt* är tillräcklig. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen på ett tydligt sätt tar ställning kring hur påverkan på kommunens vattenförekomster ska hanteras.

Frågan avseende anslutning till kommunalt vatten och avlopp bedöms av kommunen kunna hänskjutas till detaljplaneskedet.

För de områden där det är relevant behöver kommunen utreda påverkan på MKN fisk- och musselvatten.

Luft

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Planförslaget kan lokalt innebära något ökade halter av luftföroreningar i bostadsområden nära utpekade verksamhetsområden vilket kan påverka människornas hälsa och välbefinnande negativt. En övergripande analys av verksamhetsområdenas trafikalstring och lokalisering av eventuella störande verksamheter kan med fördel komplettera handlingen.

Mellankommunal samordning

Härskogen

Det är viktigt att kommunen samråder med berörda kommuner gällande Härskogen då de förslagna områdena för verksamheter 6, 7 och 8 i planförslaget ligger inom riksintresseområde för friluftsliv 3 kap. 6 § MB Härskogen. Om områdena 6, 7 och 8 tas i anspråk som verksamhetsmark kommer detta medföra störningar i områdena, att riksintresseområdet minskas och omringas med verksamhetsområden från flera håll och att entréer, målpunkter och stigar in i området försvinner och förskjuts längre in i området vilket påverkar såväl landskapsbilden som upplevelsevärdena för området i stort.

Dricksvatten

I Lerums kommun finns flera regionalt viktiga dricksvattenresurser som är utpekade i den regionala vattenförsörjningsplanen för dricksvatten i Västra Götaland. Flera berörs av nu utpekade verksamhetsområden. Det finns också flertalet vattenförekomster (yt- och grundvatten) som omfattas av vattendirektivets artikel 7. Kommunen har i sina bedömningar inte tagit ställning till eventuell påverkan som verksamhetsområdena kan få på intresset.

Kommunen behöver på ett tydligt sätt redovisa hur tillägget till översiktsplanen kan påverka vattenresurserna och om områdena är lämpliga för exploatering med hänsyn till detta. Detta är extra viktigt då det inom områdena för verksamhetsmark kan bli aktuellt med förorenande verksamheter. Till detta kan finnas intressen från andra kommuner kopplat till vattenresurserna. Det är därför viktigt att kommunen samråder med berörda kommuner.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Geoteknik

Länsstyrelsen noterar att kommunen vid urvalet av områden inte utgått från geotekniska förutsättningar eller säkerhetsfrågor vilket är en brist.

I översiktsplanens del med områdesbeskrivningar finns för varje verksamhetsområde angivet "Förhållande av väsentlig betydelse" samt "Inriktning". För några av områdena nämns förekomst av "aktsamhetsområde för skred", men inte i alla där det förekommer enligt kartorna. Exempelvis finns inom område 2 stora delar som berörs av nämnda underlag vilket är en viktig geoteknisk förutsättning för planering av området.

Länsstyrelsen rekommenderar en översyn av områdesbeskrivningarna då det oftast är förhållanden av väsentlig betydelse när det finns förutsättningar för ras, skred och erosion. Informationen är viktig att få med till följande planeringsskeden. Handlingen ger inga tydliga ställningstaganden till de geotekniska säkerhetsfrågorna vilket den bör kompletteras med. I kartorna visas ett antal kartunderlag med avseende på ras, skred och erosion vilket är bra, men det saknas en samlad beskrivning av förhållandena. Klimatförändringens effekter på de geotekniska säkerhetsfrågorna saknas också för de föreslagna områdena.

Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att ta del av [Geoteknisk säkerhet i kommunal planering](#).

Tunga transporter och farligt gods

Kommunen behöver utveckla samrådshandlingen i de delar som rör tunga transporter och farligt gods utifrån texter i gällande översiktsplan så dessa är samstämmiga. Några av de utpekade områdena ligger intill primär eller sekundär utpekad led för farligt gods. Detta lyfter kommunen under "*förhållanden av väsentlig betydelse*" och då också som "*inriktning*" för de områden som berörs.

Kommunen bör se över förslaget så detta stämmer överens med gällande översiktsplan där det framgår att farligt god ska hanteras inom 150 meter från utpekad led.

Länsstyrelsen noterar att område 11 ligger intill en del av Gråbovägen som inte är en utpekad led. Om stora mängder farligt gods förväntas passera på sträckan är det dock viktigt att detta tas hänsyn till i den fortsatta planeringen.

Väg 190 har utmaningar avseende trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter på grund av tung trafik och höga hastigheter.

Härskogsvägen (väg 523) är i dagsläget inte lämplig för mer tung trafik.

Översvämning

Flera områden ligger i lågpunkter eller vid vattendrag. Att risker för översvämning har varit en aspekt vid urval av områden uppmuntrar Länsstyrelsen. Översvämning från skyfall är en risk som kommer behöva hanteras i alla områden.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Nationella och regionala mål, planer och program

Länsstyrelsen delar bilden av planförslagets påverkan på nationella miljökvalitetsmål.

Infrastruktur och transporter

Länsstyrelsen bedömer att tillägget till översiktsplanen behöver kompletteras med en övergripande analys av verksamhetsområdenas trafikallstring och behov av trafikplatser, liksom konsekvenserna ifall tillkomsten av trafikplatser inte går att genomföra.

Länsstyrelsen ser också att planhandlingen med fördel kan kompletteras med en analys om hur dessa ytor svarar gentemot regionala och/eller mellankommunala mål/överenskommelser. Exempelvis var logistiketableringar bäst är lämpade utifrån kommunikationslägen.

Planförslagets omfattning av tillkommande verksamhetsområden riskerar att påverka befintliga och nya trafikplatser vid E20, vilket kan innebära skada på riksintresset kommunikation.

Trafikverket har inte några planer på nya trafikplatser, dock finns medfinansieringsavtal tecknat mellan Trafikverket och Lerums kommun om att ta fram en vägplan för Aspedalen, i syfte att kunna avlasta Hulanmotet. Avsiktsförklaringen mellan Lerums kommun och Partille kommun om att göra en trafikutredning med åtgärdsval för Jeriko-området föranleder att område 6 i samrådsförslaget behöver kopplas till kommunernas pågående trafikutredningsarbete.

Härskogsvägens standard medger inte ytterligare trafik enligt Trafikverket vilket berör område 8.

Gestaltad livsmiljö

Då flera av de utpekade områdena ligger i kuperade natur- och odlingslandskap med skogsklädda höjdryggar och mellanliggande dalgångar med odlingsmarker och vattenmiljöer behöver nya verksamhetsområden anläggas med varsamhet och planhandlingen kan med fördel kompletteras med principer för gestaltning.

Från hållbarhetskonsekvensbeskrivningen nämns att större verksamhetsområden som ofta är avsides belägna och kännetecknas av stora byggnader, parkeringar och inhägnader påverkar trygghet och trivsel negativt. Länsstyrelsen vill mot bakgrund av detta poängtera att det är viktigt att vid lokalisering och utformning av nya verksamhetsområden ha en medvetenhet om hur dessa aspekter kan motverkas och bidra till goda livsmiljöer.

Kulturmiljövård

I hållbarhetskonsekvensbedömningen ges rekommendationer att för att minska negativa effekter på kulturmiljön bör sådana områden som pekats ut i kommunens kulturmiljöprogram och har höga kulturhistoriska värden inte planläggas som verksamhetsområden.

Planförslaget föreslår dock exploatering inom område 1, 2 och till viss del område 3 (Gråbo/Olstorp) som är kommunala bevarandeområden samt område 12 som ligger inom riksintresse för kulturmiljövård Nääs. Område 5 ligger i direkt anslutning till det kommunala bevarandeområdet Ryggebol som utgör ett litet bevarandeområde med bymiljö med äldre struktur där exploatering riskerar att medföra negativ påverkan på områdets kulturmiljövärden. Kommunen bedömer att exploatering inom de utpekade områdena riskerar att innebära stora negativa konsekvenser för kulturmiljö och fornlämningar. Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning.

Flera av föreslagna utbyggnadsområden kommer i konflikt med kända fornlämningar och medför samtidigt risk för konflikt med oupptäckta fornlämningar. I några fall sammanfaller förekomst av fornlämningar med andra allmänna kulturmiljövärden såsom odlingslandskap och kulturhistorisk bebyggelse. Dessa områden har generellt sett en högre känslighet för negativ påverkan av exploatering än områden med enstaka fornlämningar.

Kulturmiljöprogrammet för Lerums kommun togs fram år 2000 och är i behov av uppdatering vad gäller beskrivningar av kulturvärden

och viktiga karaktärsdrag för respektive område. För att undvika att värdefulla kulturmiljövärden påverkas negativt av planerad exploatering bör fördjupade kulturhistoriska underlag tas fram som vägledande planeringsunderlag för den fortsatta processen, samtidigt som planförslagets omfattning, innehåll och gestaltning behöver tydliggöras.

Naturmiljö och områdesskydd

Ett genomförande av planen skulle ge stora konsekvenser för natur- och artvärden i och i anslutning till de utpekade områdena samt för den gröna infrastrukturen inom kommunen såväl som mot angränsande kommuner.

Område 1, 3, 6, 8, 10,11 och 13 utgörs helt av skogsmark, med en del inslag av våtmarker och vattenområden. Enligt planförslaget utgörs verksamhetsområdenas yta av 75 % skogsmark och resterande jordbruksmark. Det framgår tydligt av planförslaget att ianspråktagande av jordbruksmark för verksamhetsetablering kommer i andra hand och därför innebär planförslaget främst exploatering av skogsmark. De specifika områdenas naturvärden och påverkan på skyddade arter har inte utretts och trots detta är miljöbedömningen tydlig med de stora negativa konsekvenserna för naturmiljön som planförslaget väntas innebära. Då natur- och artvärden utreds i detalj är det rimligt att anta att konsekvenser och följeffekter för naturmiljön och den biologiska mångfalden blir än mer omfattande. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen avser utreda naturvärden och påverkan på skyddade arter innan lämpligheten kan prövas i nämnda områden.

Den formella områdesskyddsformen naturvårdsavtal saknas i kartan. De är viktiga naturområden att ta hänsyn till vid exploatering och annan kommunal planering.

För den jordbruksmark som föreslås exploateras som verksamhetsmark bör även ingrepp och påverkan på biotopskyddade objekt i form av småvatten, stenmurar, odlingsrösen och åkerholmar beskrivas.

Länsstyrelsen delar hållbarhetskonsekvensbeskrivningens redogörelse för naturmiljö, landskapsbild, friluftsliv och hushållning med mark samt de hållbarhetsanpassningar som rekommenderas. Som tillägg till hållbarhetsanpassningar vill Länsstyrelsen även lyfta följande:

I område 3 finns indikationer på höga habitatvärden för tjäder och troligtvis då även för annan skogslevande fågel. I beskrivningen anges även att kärnområde för större vattensalamander finns i nordvästra delen. Länsstyrelsen anser att de skogliga delarna öst och norr om de två parallella kraftledningsgatorna och området kring Trulsedamm kan behöva utgå, vilket påverkar område 3.

Omfattningen av område 1, 2 och 3 liksom de ingrepp en verksamhetsutveckling orsakar riskerar medföra stora ingrepp i landskapet och påverka den gröna infrastrukturen som redan är konstaterat svag i det här området.

I både område 4 och 5 rinner en bäck i öster med avrinning i Säreån som är naturreservat, Natura 2000-område och riksintresse för naturvård. Vid fortsatt utredning är det viktigt att påverkan på Säreån beaktas och undviks. Förekomst och värden för skyddade arter i och kring bäcken kan också behöva utredas. I område 4 kan lövskog med naturvärden finnas i delen som inte redan avverkats. Naturvärdena bör utredas innan lämpligheten att exploatera skogsområdet kan bedömas.

För område 6 kan inte den redan planerade verksamhetsutbyggnaden vid Jeriko kan vägas in och utgöra del i bedömningen att det därför är lämpligt att exploatera ytterligare i det här området. Att det är lämpligt att exploatera i det här området och i vilken omfattning är ännu inte fastställt. I området finns höga naturvärden, särskilt i anslutning till Klackedammen som gränsar till riksintresse naturvård och omfattas av strandskydd liksom omkring Torskebäcken med tillrinnande vattendrag och utlopp i Aspen. Söder om E6 finns habitatvärden för tjäder och inom hela området finns förutsättningar för goda livsmiljöer för skyddade arter av groddjur och fladdermöss.

Som Länsstyrelsen yttrade sig kring granskning av FÖP Jeriko-Jonsered, Lerum och Partille kommuner år 2011 så konstaterades att flera och stora frågeställningar för exempelvis trafikmot, länken mellan E20 och R40, hanteringen av kollektivtrafiklösningar samt utredningar om naturvärden lämnades olösta. En säkerställan om att området kan kollektivtrafikförsörjas samtidigt som natur- och rekreationsvärden skyddas krävs. Planområdet berör ett flertal områden med riksintressen/Natura 2000 och kommunen behöver tillgodose dessa för att undvika påtaglig skada.

I avsnittet Miljökonsekvenser beskrivs att utbyggnad av verksamheter vid Jeriko, inom område 6 och inom de sedan tidigare

utpekade områdena i gällande översiktsplan innebär en isolerande inramning med verksamheter och bebyggelse kring de värdefulla skogsområden söder om Aspen som på sikt kan utarma arters spridningsförmåga och den biologiska mångfalden i området. Länsstyrelsen delar den bedömningen.

Utifrån den sammantagna påverkan på natur- och artvärden, värdefulla vattendrag med utlopp i Aspen, riksintresse för friluftsliv och naturvård, den exploatering som redan möjliggörs enligt gällande översiktsplan och de omfattande ingrepp som krävs för att möjliggöra verksamhetsetablering så bedömer Länsstyrelsen att kommunen bör överväga att låta området utgå ur planförslaget.

I område 8 finns konstaterad sumpskog vid Angelemossen i sydväst och strandskydd kring Furtjärnen i nordost och i området finns habitatvärden för tjäder. Länsstyrelsen delar bedömningen att området reduceras till att endast omfatta områdena som ansluter till vägen eller utgår.

För område 10 och 11 behöver påverkan på natur- och artvärden och den gröna infrastrukturen utredas, i områdena finns habitatvärden för tjäder. Områdena bör även utgå i de kuperade delarna längre från vägen för att minska ingreppen i naturmiljön och landskapsbilden.

För område 12 rekommenderar Länsstyrelsen kommunen att verka för att de höga naturvärdena i området bibehålls. Området öster om bäckravinen bör utgå och skyddsavstånd hållas väster om bäcken.

Område 13 ligger i anslutning till riksintresse för naturvård Anten-Mjörn. Inom området behöver kommunen förhålla sig till övriga höga natur- och friluftsvärden som finns. Länsstyrelsen delar bedömningen som hållbarhetskonskvensbeskrivningen gör att området bör utgå.

Utifrån Lerums förutsättningar och miljöbedömningen är det rimligt att endast den typ, omfattning och utformning av verksamhetsmark som är förenlig med kommunens natur- och kulturvärden och landskapsbild bör etableras.

Exploatering av eller indirekt påverkan på värdefulla naturområden bör i första hand undvikas. Om ingrepp i värdefulla naturområden blir aktuella bör anpassningar av åtgärden göras för att minimera negativ påverkan på naturmiljön så långt det är möjligt.

Även där skogen inte har några högre naturvärden innebär exploatering av skogsmark generellt en negativ påverkan på olika naturvårdskvaliteter som finns i den brukade skogen, samt att en fragmentering av skogen kan ge barriäreffekter.

Areella näringar

Flera av de föreslagna områdena utgörs helt eller delvis av jordbruksmark som kommunen bedömer vara brukningsvärd. Vi förordar att en lokaliseringsutredning enligt 3 kap 4 § miljöbalken tas fram för ändringen av översiktsplanen, så att lokaliseringsutredningar inte hänskjuts till efterföljande planering.

I utredningen enligt 3 kap 4 § miljöbalken ska kommunen bedöma om jordbruksmarken är brukningsvärd, om den förändrade markanvändningen är ett väsentligt samhällsintresse och visa varför förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte är tillfredsställande. Dessa alternativ ska först och främst inte utgöras av jordbruksmark, utan av annan mark. Om det finns möjliga alternativ till jordbruksmark får inte brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk. Lokaliseringsutredningen behöver också inkludera de områden som finns i gällande översiktsplan och ta hänsyn till slutsatser i den lokaliseringsutredning som togs fram för översiktsplanen.

Utredningsområdenas yta utgörs främst av skogsmark. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk. Skogsbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.

Energi, material och teknisk försörjning

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att justeringar av Svenska kraftnäts anläggningar/transmissionsnätet behövs. Det gäller:

Den ledning som i kartan redovisas som "planerad 400 kV kraftledning (Svenska kraftnät)" är färdigbyggd, och tas i drift under 2026. Den bör därför ej redovisas som "planerad".

De två ledningarna genom Gråbo, som för närvarande är under utredning för reinvestering i ny sträckning, bör redovisas i kartan även med sin nya sträckning, som "planerad 400 kV kraftledning". De befintliga ledningarna ska dock alltså redovisas i kartan till dess att de avvecklats.

I planens beskrivning av område 3 nämns att den befintliga ledningen mellan Stenkullen-Timmersdala ska flyttas. Ledningen kommer, även efter flytt, fortsatt att beröra det utpekade området.

Planhandlingen kan med fördel redovisa information om elsäkerhet och information om samråd med Svenska Kraftnät (SVK).

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget med fördel kan kompletteras med uppgifter om det förväntade effektbehov för de utpekade verksamhetsområden samt villkor och förutsättningar för det framtida distributionsbehovet i stort. Vad gäller det senare bör även markbehov för eventuella stödanläggningar till distributionsnätet och energilagring nämnas.

Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att växla över de frågor som rör kommunens energiförsörjning och den fysiska planeringen till nästa revidering av kommunens energiplan och låta ske enligt både processen för ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och lagen om kommunal energiplanering. Arbetet med kommunens energiplan bidrar till kontinuitet i kommunens strategiska planering i allmänhet och ökar kommunens rådighet i frågan om att nå kommunens vision och målsättningar.

Vattenverksamhet

Anläggningar eller ingrepp inom vattenområde klassas som vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken. Vattenverksamhet är som utgångspunkt alltid tillstånds- eller anmälningspliktig. Undantag från tillstånd- och anmälningsplikt finns om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Det går att läsa mer här: [Vattenverksamhet | Länsstyrelsen Västra Götaland](#).

Åtgärder som kan innebära bortledning av grundvatten innebär en vattenverksamhet som regleras i 11 kap Miljöbalken. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Markavvattning

Åtgärder som utförs för att skydda mot vatten med avsikt att varaktigt öka en fastighets lämplighet för till exempel bebyggelse kan innebära markavvattning enligt 11 kap. miljöbalken. I Västra

Götalands län är markavvattning förbjuden och om så avses utföras krävs dispens och tillstånd från Länsstyrelsen eller Mark- och miljödomstolen.

Det finns flertalet befintliga markavvattningsföretag inom område för fördjupad översiktsplan. Dessa behöver tas hänsyn till vid fortsatt utveckling.

Omgivningspåverkan

Närhet till befintliga bostäder kan aktualisera behov av skyddsavstånd. Planförslaget bör innehålla en bedömning där kommunen tar ställning till sådant behov beroende på typ av planerad verksamhet och förväntad omgivningspåverkan.

Övriga upplysningar

Statusklassning

Länsstyrelsen vill lyfta att Vattenmyndigheten just nu arbetar med cykel 4 inom vattenförvaltningen. I arbetet ingår framtagande av en reviderad (preliminär) vattenförekomstfördelning och miljökvalitetsnormer enligt den nya fördelningen. Innan beslut om nya miljökvalitetsnormer för vatten fattats är det MKN för cykel 3 som gäller. I det fall åtgärder i vattenområden planeras som kan komma att genomföras från 2027 och framåt så kan det vara aktuellt att också se på de vattenförekomster som nämns som preliminära i VISS. Detta då den nya vattenförekomstfördelningen kan innebära att behovet av åtgärder för att nå god status kan bli större eller mindre beroende på om den aktuella vattenförekomstens yta/längd förändras mellan cykel 3 och 4. För mer information hänvisar vi till vattenmyndigheternas hemsida, [Vattenmyndigheterna](#), och VISS, [Välkommen till VISS](#).

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsarkitekten och funktionschefen Andreas Lidholm med planeringsarkitekten Sara Ylander som föredragande. Företrädare för avdelningen för civilt försvar och beredskap, landsbygdsavdelningen, miljöavdelningen, natur- och vattenavdelningen och samhällsavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Yttranden för kännedom från:

Energimyndigheten, Luftfartsverket, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Statens geotekniska institut (SGI), Svenska Kraftnät, Skogsstyrelsen, Trafikverket och Försvarmakten.

Kopia till:

Energimyndigheten, Luftfartsverket, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Statens geotekniska institut (SGI), Svenska Kraftnät, Skogsstyrelsen, Trafikverket och Försvarmakten.